



film

Muškarci su budale

Nasljeđuje i razvija poetiku tzv. crnog talasa srpskog filma s kraja 60-ih

Dupe od mramora, Jugoslavija, 1994;
r: Želimir Žilnik

Bruno Kragić

Film traje 87 minuta i pripada onom što se uobičajeno naziva zvučni igrani film u boji. Započinje krupnim planom ljudskog lica, a završava krupnim planom vatre te završnim kadrom odjavne špice. Prevladavaju sve vrste bliskih planova, osobito krupni i blizu te detalj. Svojom su prirodom ovi kadrovi autorovi, djeluju začudno i »produljuju« vrijeme, što je usko vezano s ostvarivanjem neugode i tjeskobe koje ovaj film nastoji postići, te neutraliziraju realni prostor, dok u slučaju detalja pojačavaju svi-

jest o slučajnom, prikrivenom, opsesivnom pa i nevidljivom. Ostatak čine srednji planovi uz svega nekoliko totala i polutotala u funkciji prikaza marginalnog

društvenog okoliša kojim se likovi kreću. Pomaci kamere su uglavnom funkcionalni, ona se vidljivije kreće jedino u scenama sa sadržajem koji je sam po sebi dinamičan i spektakularan (npr. striptiz) što je opet u funkciji stilizacije, ali i labavljenja čvrstog uporišta (kako je srednji plan po sebi nezačudan, u prikazu striptiza oneobičavanje se postiže dinamičnom kamerom). Film često prati glazba koja stvara ugođaj (prvenstveno neugode), a u nekoliko se slučajeva proteže s jednog mjesta na drugo te ih tako strukturno povezuje. Određenom pravilnošću izmjenjuju se dijaloške scene (ili barem većina njih) s onima bez govora pa i zvukova. Dominantna je montažna spona rez i, u par slučajeva, zatamnjenje. Česta je uporaba izmjenične montaže s paralelnim prikazom glavnih likova, čime se naglašava njihov odnos, odnosno njihova strukturna povezanost. Pri-

ča filma je potisnuta (počinje doduše kao »nađena« priča ili tzv. *slice of life* — u ovom slučaju dvoje transvestita prostitutki), uzročno-posljedične veze su vrlo labave, a temeljni je dojam koji film pruža onaj dokumentarističkih zabilješki života (premda naglašeno stiliziranih uslijed uporabe krupnih planova i detalja). Radnja nominalno počinje po dolasku lika Džonija, ali nema dramaturške napetosti, likovi se ne razvijaju, a konačno razrješenje je djelomice i arbitrarno, premda naznačeno u filmu, no, sukladno poetici potisnute priče, razmak je uzroka i posljedice vremenski razlomljen i produljen. Dok stilizacijskim efektima ostvaruje ugođaj neugode i tjeskobe, dokumentaristički elementi oblikovani su po uzoru na neorealizam — prateći glavni lik Merlina na kraju otkrivamo istinu, a u ovom slučaju istina bi otprilike bila da su muškarci budale. Premda rabi neke motive krimića, film nije žanrovski jer ti motivi nemaju nikakvu strukturnu ulogu. Slikama seksa, nasilja i smrti kao dominantnima, te važnom ulogom slučaja i psihičkih opsesija u životu likova, kao i inherentnom političnošću, nasljeđuje i razvija poetiku tzv. crnog talasa srpskog filma s kraja 60-ih, te se bez problema uklapa u dosadašnji Žilnikov opus.

